

PERSMEDEDELING

Brussel, 11 mei 2023

Vijf Belgische Musea en ICOM België slaan de handen in elkaar om de film *Explosions Near the Museum* te tonen en zo hun publiek bewust te maken van de leegroof van museumcollecties in Oekraïne.

Vijf Belgische musea – de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel; het Domein & Koninklijk Museum van Mariemont, Morlanwelz; het STAM, Gent; In Flanders Fields, Ieper; en M Leuven, Leuven – stellen gezamenlijk *Explosions Near the Museum* voor, een nieuw videowerk door de Oekraïense kunstenaars Yarema Malashchuk en Roman Khimei, dat van start gaat op 18 mei 2023, Internationale Museumdag (ICOM).

Internationale Museumdag staat dit jaar in het teken van de duurzaamheid en het welzijn. Dit initiatief heeft als doel ons eraan te herinneren dat musea de identiteit van onze gemeenschappen helpen bewaren en dat ze bijdragen aan de opbouw en het welzijn hiervan. Burgers beschermen en het gedeelde erfgoed respecteren is essentieel voor het behoud van democratieën.

Explosions Near the Museum is zowel een bedenking bij de plundering van het Regionaal Museum van Cherson als een statement over het belang van het cultureel erfgoed en de zorg en toewijding van museumpersoneel.

De kunstenaars legden de beelden en geluiden vast in een museum, in de stad Cherson, die net ervoor bevrijd was, en gelegen is op 2 km van de bezette zone en op 6 km van de positie van de Russische troepen. In dit museum voor regionale geschiedenis was voordien een van de grootste en oudste oudhedenverzamelingen van Zuid-Oekraïne ondergebracht, bestaande uit meer dan 173.000 objecten en zeventuizend jaar overspannend, van goud der Scythen tot wapens uit Wereldoorlog II. Tussen 24 en 26 oktober 2022, twee weken voor Cherson door de Oekraïners werd bevrijd, werd het museum echter door het Russische bezettingsleger geplunderd, als een strategische diefstal om eeuwen Oekraïense geschiedenis uit te wissen. The New York Times schreef hierover het volgende op 14 januari 2023: 'De Oekraïense autoriteiten en internationale experts menen dat deze plundering zeker geen toeval was of opportunistisch wangedrag door enkele ongedisciplineerde bendes, of zelfs niet met het oog op een vlugge opbrengst op de zwarte markt. Ze zijn echter overtuigd dat de diefstal een grootschalige aanval was op de Oekraïense trots, cultuur en identiteit, in overeenstemming met de imperialistische houding van de Russische president.' Human Rights Watch meldde: 'Deze systematische plundering was een georganiseerde operatie om de Oekraïners hun nationaal patrimonium te ontvreemden en is een oorlogsmisdaad.'

In de video (13'38", in het Engels met Frans- en Nederlandstalige ondertiteling), tonen de kunstenaars de lege sokkels en vitrines van het Museum van Cherson en herinneren zich de vroegere inhoud - schilderijen, goud, zilver, oud-Griekse voorwerpen, religieuze iconen, en zelfs historische documenten over de gezamenlijke Russische en Oekraïense geschiedenis - terwijl men op de achtergrond de beschietingen kan horen. Het werk is een krachtige boodschap van liefde tegenover het afwezige culturele erfgoed en ook van hoop in deze tijden van verlies. Bij elk verdwenen voorwerp geven de kunstenaars een bedenking over de betekenis ervan aan de hand van de beschrijving op het kartel, ze stellen het object voor, duiden het oorspronkelijke gebruik ervan aan, maar staan ook stil bij de elegante vorm van een amfora of bij het feit dat een stèle uit de 5de eeuw voor Christus 128 jaar geleden werd gevonden door de bewoner van een bepaald dorpje, iets wat men zich ook moet herinneren. 'We zullen hier ... opnieuw plaatsen' is de rode draad doorheen het werk. Af en toe vullen ze dit aan met 'als we het kunnen vinden' of 'ik hoop dat de tekst niet beschadigd zal zijn en dat we in staat zullen zijn deze opnieuw te lezen'. <https://www.youtube.com/watch?v=41qO9hHAhow>

Het was de wens van de kunstenaars om dit werk te tonen in lokale historische musea over de hele wereld. ICOM België en de deelnemende Belgische musea gingen gretig in op dit voorstel en berichtten hierbij: *‘Dit is een uiterst ontroerend kunstwerk, het maakt indruk door zijn broosheid en zijn veerkracht. Het onthult op doeltreffende wijze de horror van een oorlog die zich vlakbij op de achtergrond afspeelt, en benadrukt op angstaanjagende wijze het belang van het culturele erfgoed, door de overgebleven leegte. Het maakt opnieuw duidelijk dat deze oorlog niet enkel mensen doodt en steden verwoest, maar ook de culturele samenhang van een land aantast. We wensen Oekraïne de aandacht te geven waar het land recht op heeft en we hopen dat de verzamelingen van het Museum van Cherson - zoals alle andere geplunderde Oekraïense collecties - vlug terug zullen keren. Dit werk laat ook toe om de aandacht te wekken voor andere landen in de wereld die lijden onder oorlogen en de vernietiging van hun patrimonium’.* Door deze gezamenlijke voorstelling tonen de musea hun blijvende betrokkenheid bij de verliezen die een oorlog voor de mensheid veroorzaakt, en ze benadrukken het belang van het lokale culturele erfgoed als de hardware en software waaruit gemeenschappen, landen en wij allemaal zijn opgebouwd.

De video zal opgesteld worden in de vaste verzamelingen van de deelnemende musea:

- In het Museum Kunst & Geschiedenis, in het midden van de afdeling Griekse oudheid, om het belang te benadrukken dat zowel het museum van Brussel als dit van Cherson hechten aan (Griekse) oudheden, een gemeenschappelijk Europees erfgoed;
- In het Domein & Koninklijk Museum van Mariemont, in de afdeling regionale archeologie van Henegouwen, om te focussen op het directe verband tussen lokale geschiedenis en het behoud van het erfgoed in musea;
- In het STAM, in de ‘Schatkamer’, om het dramatische contrast te benadrukken tussen een museum dat van zijn schatten beroofd is en deze luisterrijk versierde 17de-eeuwse kamer;
- In Flanders Fields Museum, aan het einde van de permanente tentoonstelling waar op een doek een opsomming te lezen is van alle gewapende conflicten die plaatsvonden of die ergens in de wereld nog woeden, sinds de ‘Oorlog die een einde moest maken aan alle oorlogen’;
- In M Leuven, in het forum, waar de bezoekers uitgenodigd zullen worden een bezoek te brengen aan de installatie van Jill Magid ‘The Migration of the Wings’, waarin het thema van geroofde kunst als oorlogswapen wordt belicht.

PRAKTISCHE INFORMATIE

Explosions Near the Museum kan men zien in de volgende musea:

- **Museum Kunst & Geschiedenis, Brussel**
Jubelpark 10, 1000 Brussel
18 mei – 5 november 2023 | dinsdag-vrijdag 9.30-17.00, zaterdag-zondag 10.00-17.00
- **Domein & Koninklijk Museum van Mariemont, Morlanwelz**
100 Chaussée de Mariemont, 7140 Morlanwelz
18 mei 2023 – 7 januari 2024 | dinsdag-zondag 10:00-18:00
- **STAM, Gent**
Bijlokesite, Godshuizenlaan 2, 9000 Gent
18 mei – 5 november 2023
maandag-vrijdag 9.00-17.00 | zaterdag-zondag & schoolvakanties 10.00-18.00, gesloten op woensdag
- **In Flanders Fields, Ieper**
Lakenhallen, Grote Markt 34, 8900 Ieper
18 mei – 30 juni 2023 | maandag-vrijdag 10:00-18:00, zaterdag-zondag 10:00-17:00
- **M Leuven, Leuven**
Vanderkelenstraat 28, 3000 Leuven Op 18 mei 2023 | 20:00-21:00 (inleiding met museumbezoek)

PERSCONTACTEN

- **Museum Kunst & Geschiedenis, Brussel:**
Perscontact: Anne Goffart a.goffart@kmg-mrah.be
- **Domein en Koninklijk Museum van Mariemont, Morlanwelz:**
BECulture
Algemeen directeur: Séverine Provost
Coördinator project: Florien Dooms florien@beculture.be - 0032 (0)494 87 71 09
info@beculture.be - 0032 (0)26446191
Domein & Koninklijk Museum van Mariemont:
Mélanie Thiry melanie.thiry@musee-mariemont.be - 0032 (0)64 27 37 44
Louise Lhoir louise.lhoir@musee-mariemont.be – 0032 (0) 64 27 37 58
communication@musee-mariemont.be
- **STAM, Gent:**
Perscontact: Frederik Verstraete frederik.verstraete@stad.gent – 0032 (0)474 29 77 63
- **In Flanders Fields, Ieper:**
Stephen Lodewyck Stephen.lodewyck@ieper.be 00 32 486 07 27 63,
Dries Van Robaey Dries.VanRobaey@ieper.be 00 32 497 38 49 72
- **M Leuven, Leuven**
Samantha Fadahunsi samantha.fadahunsi@mleuven.be - 0032 (0) 491 35 02 95
Celine De Geest celine.de.geest@mleuven.be - 0032 (0) 479 67 65 31
- **ICOM België**
Sergio Servellón, ICOM Belgium Flanders [Sergio Servellón](mailto:sergio.servellon@icom-belgium-flanders.be)
sergio.servellon@icom-belgium-flanders.be
Alexandre Chevalier, ICOM Belgique Wallonie-Bruxelles
presidence@icom-wb.museum

ACHTERGRONDINFORMATIE

Museum Kunst & Geschiedenis, Brussel

Het Museum Kunst & Geschiedenis, gelegen in het Brusselse Jubelpark, wil de nieuwsgierigheid en de verwondering aanwakkeren voor de werelden die vrouwen en mannen gemaakt hebben.

Het museum werd opgericht in 1835 en is nog steeds een van de grootste federale musea van het land. Er worden ongeveer 250.000 kunstwerken, gebruiksvoorwerpen en instrumenten bewaard, en ook talrijke wetenschappelijke gegevens en documenten, in het totaal worden hiervan ongeveer 16.000 objecten permanent tentoongesteld. Naast de belangrijke verzamelingen die te bezoeken zijn zoals de nationale archeologie; Mesopotamië, Egypte, Griekse en Romeinse oudheden; kunst uit de islamwereld; culturen uit Zuid-, Centraal-, en Noord-Amerika, Azië en Oceanië; Europese decoratieve kunsten, met bijvoorbeeld de onvolprezen collecties met Maastrandse kunst, dinanderie, glaswerk, wandtapijten, retabels, precisie-instrumenten en art nouveau; heeft het museum ook omvangrijke collecties in de reserves, zoals de kant- en textielverzameling, ceramiek, Japanse prenten, Europese folklore, rijtuigen, fotografie (afdrukken en toestellen) en het erfgoed van post en telefonie.

Het Domein en Koninklijk Museum van Mariemont, Morlanwelz:

Dit prachtige domein van 45 hectare, op 50 km ten zuiden van Brussel gelegen, is een belangrijk Europees 'oord van herinneringen' waarvan de rijke geschiedenis teruggaat tot het midden van de 16de eeuw. In 2003 werd Mariemont uitgeroepen als uitzonderlijke erfgoedsite van Wallonië. De site is voor het erfgoed belangrijk op twee niveaus: het domein zelf, verbonden met belangrijke gebeurtenissen, culturele trends en beroemdheden uit de Europese geschiedenis van de laatste 500 jaar; en de museumcollecties met voorwerpen uit het werelderfgoed, begonnen door een visionair filantroop die een band heeft met de Europese industriële revolutie. Het museum en de verzamelingen zijn sinds 1991 eigendom van de Fédération Wallonie Bruxelles. Dit museum voor kunst, geschiedenis en archeologie is tevens een onderzoeksinstituut belast met de conservering van de tweede grootste collectie met Egyptische oudheden van België, zeldzame fragmenten van muurbeschilderingen uit een villa in Boscoreale, regionale archeologische resten en historische voorwerpen, zeldzame boeken, niet-Europese kunst en architecturaal en sculpturaal erfgoed van het domein zelf.

<http://www.musee-mariemont.be/>

STAM, Gent:

Het Stadsmuseum van Gent, het STAM heeft als missie uit te zoeken wat Gent tot Gent maakt en de stad tot stad. Een permanente tentoonstelling voert de bezoekers langs een chronologische opstelling van objecten en multimedia die de groei en ontwikkeling van Gent verhalen. Tijdelijke tentoonstellingen gaan vanuit verschillende oogpunten op zoek naar het concept 'urbaniteit'. Het STAM noemt zichzelf een 'open huis', waar inwoners en gebruikers van de stad kunnen aanknopen met het verleden, terwijl ze vooruit kijken naar de toekomst en naar de talloze uitdagingen van het stadsleven.

<https://stamgent.be/>

M Leuven, Leuven:

M is een museum en een platform voor visuele kunsten dat doorheen de tijd waardevolle banden smeedt, met de maatschappij en tussen de kunstdisciplines. M is opmerkelijk door de vermenging van oude en hedendaagse kunst in het historische hart van Leuven. Architect Stéphane Beel ontwierp een elegant museumcomplex rond het oude Vander Kelen-Mertens stadsmuseum. M beheert een

verzameling van meer dan 53.000 objecten. Behalve de historische kunstproductie uit Leuven en Brabant, staat ook de Belgische kunst van na 1945 centraal: het museum stelt zowel meesterwerken tentoon als nieuw werk van hedendaagse kunstenaars. Tijdelijke tentoonstellingen laten de bezoekers kennis maken met minder gekende collectiestukken, vaak in dialoog met bruiklenen vanuit internationale musea. M heeft met de historische Sint-Pieterskerk een tweede site, waar een unieke reeks kunstwerken, onder meer het iconische 'Laatste Avondmaal' van Dirk Bouts aan een groter publiek getoond kan worden.

In Flanders Fields, Ieper:

Herinneringen zijn moeilijk uit te wissen in een land waar de oorlog gewoed heeft, zelfs als die oorlog al honderd jaar geleden beëindigd werd. Achter elk van deze meer dan 600.000 mannen die hun leven in België verloren, achter elk van de 425.000 namen die op monumenten of op graven gegraveerd werden, achter de honderden andere sporen en overblijfselen die over de frontzone verspreid liggen, achter elk van de miljoenen mensen die door de oorlog geraakt werden (fysisch of psychisch gewond, gevlucht of gedeporteerd), is er een verhaal van droefheid, van pijn, van ontmoeting met het lot, ergens in de wereld. Het *In Flanders Fields* Museum bewaart de band met dit verleden. Vermits de essentie van de oorlog door de tijd niet verandert, beschouwt het museum de voorstelling van deze oorlogsgeschiedenis als een boodschap van universele en hedendaagse vrede en bijgevolg als een belangrijke sociale opdracht. Het museum werkt nauw samen met partners die dezelfde missie hebben en is actief in het kader van Ieper, Vredesstad.

ICOM Belgium

De International Council of Museums is een internationale organisatie van musea en museum professionals die zich bezighoudt met onderzoek, conservering, voortbestaan en communicatie naar de maatschappij toe, van het natuurlijke en culturele werelderfgoed, vandaag en in de toekomst, materieel en immaterieel.

Het Belgische nationale ICOM comité is tweeledig. Het is op taalbasis samengesteld uit twee museumverenigingen, die telkens drie jaar als (vice-) voorzitter optreden.

<https://icom.museum/en/about-us/>

www.icom-wb.museum

www.icom-belgium-flanders.be

Yarema Malashchuk en Roman Khimei behoren tot de meest opmerkelijke jonge kunstenaars in Oekraïne. Hun werk legt vaak de focus op de existentiële toestand en op de fragiliteit van het menselijke leven. Samen met het PinchukArtCenter uit Kyiv stelden ze onlangs in het Davos World Economic Forum, een installatie op meerdere schermen voor, waarbij twee kinderen gevolgd worden die over een stoep huppelen en een liedje zingen, dat bij nader onderzoek een brutaal soldatenlied blijkt te zijn waarin Poetin gekleineerd wordt. Het M HKA in Antwerpen (dat aan de basis staat van dit initiatief) verwierf een van hun recente werken 'The Wanderer', waarin de kunstenaars portretten tentoonstellen van tot leven gewekte dode Russische soldaten, bedenkend hoe men in de romantische traditie abstractie maakt van het menselijke leven en lijden. De kunstenaars stellen dat 'in Oekraïne de hedendaagse kunst een belangrijk element is van de burgerlijke maatschappij, gekenmerkt door een kritisch constructieve ethiek. Het Oekraïense culturele erfgoed werd een belangrijk thema in de hedendaagse artistieke scène, volgend op het keerpunt dat in West-Europa de Maidanrevolutie genoemd wordt, en in Oekraïne de Revolutie van de Waardigheid. Op welke manier kan en moet men hedendaagse kunst reactiveren voor de huidige maatschappij? '

Wil je meer weten over het werk van deze kunstenaars: <https://www.yaremaandhimey.com/>